

7η Διδακτική Ενότητα Η συγκρότηση της πόλεως

Κείμενο αναφοράς: Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.12, 1253a29-39

Ετυμολογικά και ομόρριζα στη νέα ελληνική

• **φύσει, φύτεται < φύω:** φυσικός, φυλή, φύλλο, φυτό, φύλο, ευφυής, ευφυΐα, φυτεύω, φυσιολάτρης, φυσιодίφης, φυσιогνωμία, έμφυτος, υπερφυσικός, σύμφυτος.

• **πᾶσιν, πάντων < πᾶς:** πάντα, παντού, παντοτινός, πασιφανής, πασίγνωστος, πάνοπλος, παντογνώστης, παντοκράτορας.

• **συστήσας < συνίσταμαι < σὺν + ἵσταμαι (θ. στη-, στα-):** στάθμη, ευσταθής, ευστάθεια, σταθμός, ασταθής, αστάθεια, τα σταθμά, άστατος, σταμνί, σταθερός, σταθερότητα, στάση, στάσιμος, στασιμότητα, στατικός, στασίδι, σταυρός, στήλη, στητός, στοά, ανάσταση, ανάστημα, ανάστατος, αναστάτωση, αντίσταση, αποκατάσταση, απόσταση, απόστημα, αποστάτης, αποστασία, διάσταση, ένσταση, έκσταση, εκστατικός, μετάσταση, μεταστατικός, παράσταση, παραστατικός, προϊστάμενος, προεστός, προστάτης, προστασία, συμπαράσταση, συμπαραστάτης, σύσταση, συστατικός, το συστατικό, σύστημα, συστάδα, νεοσύστατος, συστάδην, υπόσταση, ανυπόστατος, ιστός, ιστίο.

• **τελεωθείς < τελεόομαι-οὔμαι < (τὸ) τέλος:** ατελής, ατέλεια, τελεία, τελείωση, τέλεση, τελεστικός, τελετή, ατέλεστος, τελεστής, τελεστήριος, εκτέλεση, εκτελεστής, εκτελεστικός, εντέλεια, εντελέχεια, εντελώς, επιτέλεση, ευτελής, ημιτελής, ιδιοτελής, πολυτέλεια, πολυτελής, συντέλεια, συντελεστής, τελωνειακός, τελωνείο, υποτελής.

• **ἐστίν < εἰμί (ρ. ἐσ-, μι- κατάληξη· με αφομοίωση > ἐμ-μί· με απλοποίηση και αντέκταση > εἰμί):** ανούσιος, απόν, απουσία, εξουσία, εξουσιαστικός, επουσιώδης, εσθλός, ετυμολογία, ετυμολογικός, έτυμον, ομοούσιος, ον, οντολογία, οντολογικός, όντως, ουσία, ουσιαστικός, ουσιώδης, (το) παρόν, παρουσία, παρουσιαστικό, παρουσία, περιουσία, περιουσιακός, περιούσιος, τώνοντι.

• **χωρισθείς < χωρίζομαι < επίρρ. χωρίς:** χωρισμός, χωριστός, αχώριστος, χώρισμα, χωριστικός, χωριστής, καταχώριση, διαχώριση.

• **φρόνησιν < φρονέω-ῶ < φρήν (γεν. φρενός):** αφροσύνη, εθνικόφρων, ευφροσύνη, εχέφρων, καταφρόνια, μετριοφροσύνη, μετριόφρων, νομιμοφροσύνη, παραφροσύνη, παράφρων, περιφρόνηση, περιφρονητικός, σωφροσύνη, φιλοφρόνηση, φρενίτιδα, φρενοβλαβής, φρενοκομείο, φρόνημα, φρονηματισμός, φρονιμίτης.

• **χεῖσθαι < χρήομαι-ῶμαι:** αχρησιμοποίητος, άχρηστος, δύσχερηστος, εύχερηστος, ιδιοχρησία, καταχραστής, κατάχρηση, χρεία, χρέος, χρήμα, χρηματικός, χρήση, χρησιμοθήρας, χρησιμοποίηση, χρήσιμος, χρησιμότητα, χρησμός, χρήστης, χρηστικός, χρηστός, χρηστότητα.

• **ἔχουσα, ἔχων < ἔχω (θ. σεχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-, σχη-):** ανάδοχος, ανακωχή, αποχή, άσχετος, διαδοχικός, δικαιούχος, διπλωματούχος, ένοχος, έξη, εξής, εξοχή, εποχή, εσοχή, ευεξία, εχεμύθεια, ηνίοχος, κατεχόμενα, κατοχή, κατοχικός, καχεκτικός, καχεξία, κληρουχία, μειονεξία, μέτοχος, οχυρός, παροχή, πάροχος, περιέκτης, περιεκτικός, περιοχή, πλεονεξία, προνομιούχος, ραβδούχος, σκηπτούχος, συνοχή, συνταξιούχος, σχεδόν, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχολείο, υπεροχή.

• **πολιτικόν, πολιτικῆς < πολίτης < πόλις:** πολιτεία, πολιτειακός, πολιτευτής, πολίτης, πολιτικάντης, πολιτικολογία, πολιτικοποίηση, πολιτικός, πολιτισμικός, πολιτισμός, συμπολίτης, αντιπολίτευση, απολίτιστος, διαπολιτισμικός, κοινοπολιτεία, κωμόπολη, μεταπολίτευση, πολιούχος.

• **τάξις < τάττω/τάσσω:** ταγή, τάγμα, τάξη, τακτός, ταγός, αταξία, άτακτος, έκτακτος, ένταξη, πρόταξη, προτακτικός, προσταγή, πρόσταγμα, προστακτικός, συνταγή, σύνταγμα, σύνταξη, συντάκτης, συντακτικός, ασυνταξία, ασύντακτος, αρχισυντάκτης, ανάταξη, αποκατάσταση, διαταγή, διάταγμα, διάταξη, διατακτικός, κατάταξη, κατατακτήριος, μετάταξη, παράταξη, παρατακτικός, επιταγή, επίταξη, επιτακτικός, απόταξη, απότακτος, υποταγή, υποτακτικός, ανυπότακτος, ταξίδι, ταξιδιώτης, ταγματάρχης, συνταγματάρχης, ταξίαρχος, ταξιάρχης, ταξιθέτης, λιποτάκτης.

• **κρίσις < κρίνω:** σύγκριση, διάκριση, επίκριση, πρόκριση, κρίμα, προκριματικός, κριτής, ανακριτής, υποκριτής, κριτήριο, έγκριτος, πρόκριτος, αδιάκριτος, συγκεκριμένος, διακεκριμένος.